

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1963

Vyhlásené: 13.12.1963 Časová verzia predpisu účinná od: 01.07.2002 do: 31.10.2002

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

94

Zákon o rodine
zo 4. decembra 1963

Základné zásady

Článok I

Manželstvo v našej spoločnosti spočíva na pevných citových vzťahoch medzi mužom a ženou. Obidvaja sú si v ňom rovní. Hlavným spoločenským účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí.

Článok II

Rodina založená manželstvom je základným článkom našej spoločnosti, ktorá všestranne chráni rodinné vzťahy.

Článok III

Materstvo je najčestnejším poslaním ženy. Spoločnosť poskytuje materstvu nielen svoju ochranu, ale aj všetku starostlivosť, najmä hmotnou podporou matky i detí a pomocou pri ich výchove.

Článok VI

Všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať a podľa svojich schopností a možností zabezpečovať zvyšovanie hmotnej a kultúrnej úrovne rodiny.

Článok VII

V duchu týchto základných zásad treba používať ustanovenia tohto zákona a vykonávať práva i povinnosti v ňom upravené.

PRVÁ ČASŤ **MANŽELSTVO**

Prvá hlava **VZNIK MANŽELSTVA**

§ 1

Manželstvo sa uzaviera na základe dobrovoľného rozhodnutia muža a ženy vytvorí harmonické, pevné a trvalé životné spoločenstvo.

§ 2

Občania, ktorí chcú spolu uzavrieť manželstvo, majú vopred poznať navzájom svoje charakterové vlastnosti a svoj zdravotný stav, aby mohli založiť manželstvo.

§ 3

Manželstvo sa uzaviera súhlasným vyhlásením muža a ženy pred orgánom štátu alebo pred orgánom cirkvi alebo náboženskej spoločnosti (ďalej len „orgán cirkvi“), že spolu vstupujú do manželstva, a to verejne a slávnostným spôsobom v prítomnosti dvoch svedkov.

§ 4

Uzavretie manželstva pred orgánom štátu

(1) Vyhlásenie o uzavretí manželstva urobia muž a žena na orgáne poverenom viesť matriky pre obvod, v ktorom má jeden z nich trvalý pobyt, a to pred starostom (primátorom) alebo povereným poslancom obecného (mestského) zastupiteľstva za prítomnosti matrikára.

(2) Príslušný orgán poverený viesť matriky môže z dôležitých dôvodov povoliť uzavretie manželstva pred iným orgánom povereným viesť matriky alebo na ktoromkoľvek vhodnom mieste.

(3) Ak život toho, kto chce uzavrieť manželstvo, je priamo ohrozený, môže sa manželstvo uzavrieť pred ktorýmkoľvek orgánom miestnej štátnej správy a na ktoromkoľvek mieste.

Uzavretie manželstva pred orgánom cirkvi

§ 4a

(1) Vyhlásenie o uzavretí manželstva urobia muž a žena pred príslušným orgánom cirkvi, a to pred osobou vykonávajúcou činnosť duchovného registrovanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti¹⁾ (ďalej len „cirkevná forma“).

(2) Manželstvo cirkevnou formou sa uzaviera v kostole alebo na inom vhodnom mieste určenom predpismi cirkvi alebo náboženskej spoločnosti na náboženské obrady alebo náboženské úkony.

(3) Ak život toho, kto chce uzavrieť manželstvo cirkevnou formou, je priamo ohrozený, môže sa manželstvo uzavrieť na ktoromkoľvek vhodnom mieste.

(4) Orgán cirkvi, pred ktorým došlo k uzavretiu manželstva, je povinný bezodkladne doručiť zápisnicu o uzavretí manželstva s uvedením skutočnosti podľa osobitných predpisov²⁾ príslušnému orgánu poverenému vedením matriky, v obvode ktorého sa uzavrelo manželstvo.³⁾

§ 4b

Podmienky uzavretia manželstva ustanovené týmto zákonom platia aj pri uzavretí manželstva cirkevnou formou.

§ 4c

Manželstvá, uzavreté občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v období od 1. januára 1950 do nadobudnutia účinnosti tohto zákona cirkevnou formou v zahraničí podľa práva platného v mieste uzavretia manželstva, sú platné podľa česko-slovenského práva.

§ 5

Československý štátny občan môže v cudzine uzavrieť manželstvo aj pred orgánom Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky na to splnomocneným.

§ 6

(1) Občania, ktorí chcú uzavrieť manželstvo, sú povinní predložiť určené doklady, ako aj vyhlásiť, že im nie sú známe okolnosti vylučujúce uzavretie manželstva a že obaja navzájom poznajú svoj zdravotný stav.

(2) Kto chce uzavrieť nové manželstvo, je povinný preukázať, že jeho skoršie manželstvo zaniklo alebo bolo vyhlásené za neplatné.

(3) Príslušný orgán poverený viesť matriku alebo príslušný orgán cirkvi, pred ktorým sa manželstvo uzaviera, môže predloženie určených dokladov odpustiť, ak je ich zadováženie spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou.

§ 7

Ak je život toho, kto chce uzavrieť manželstvo, priamo ohrozený, netreba predložiť doklady inak na uzavretie manželstva potrebné. I v takomto prípade však občania musia vyhlásiť, že im nie sú známe okolnosti, ktoré by uzavretie manželstva vylučovali.

§ 8

(1) Občania pri uzavieraní manželstva pred príslušným orgánom povereným viesť matriku alebo pred príslušným orgánom cirkvi súhlasne vyhlásia,

- a) či priezvisko jedného z nich bude ich spoločným priezviskom,
- b) či si ponechajú svoje doterajšie priezviská, alebo
- c) či priezvisko jedného z nich bude ich spoločným priezviskom a jeden z nich si ponechá svoje doterajšie priezvisko; občan, ktorý už má dve priezviská, uvedie, ktoré z doterajších priezvisk bude súčasťou jeho priezviska po uzavretí manželstva.

(2) Ak si občania ponechajú svoje doterajšie priezviská [odsek 1 písm. b)], súhlasne vyhlásia, ktoré z ich priezvisk bude priezviskom spoločných detí. Ak občania urobia vyhlásenie podľa odseku 1 písm. c), priezviskom ich detí bude spoločné priezvisko rodičov.

§ 9

Z dôležitých dôvodov môže okresný úrad⁴⁾ povoliť, aby vyhlásenie občana, že vstupuje do manželstva, urobil jeho zástupca. Plnomocenstvo sa musí dať písomne. Občan, s ktorým sa má manželstvo uzavrieť, musí byť v ňom presne označený, inak manželstvo nevznikne.

Druhá hlava

OKOLNOSTI VYLUCUJÚCE UZAVRETIE MANŽELSTVA

§ 11

(1) Manželstvo sa nemôže uzavrieť so ženatým mužom alebo vydatou ženou; neplatnosť manželstva vysloví súd i bez návrhu.

(2) K výroku o neplatnosti nedôjde a takéto manželstvo sa stane platným, len čo skoršie manželstvo zaniklo alebo bolo vyhlásené za neplatné.

§ 12

Manželstvo sa nemôže uzavrieť medzi predkami a potomkami a medzi súrodencami; to isté platí o príbuzenstve založenom osvojením, pokiaľ osvojenie trvá. Neplatnosť manželstva vysloví súd i bez návrhu.

§ 13

(1) Manželstvo nemôže uzavrieť maloletý. Výnimočne, ak je to v súlade so spoločenským účelom manželstva, môže súd z dôležitých dôvodov povoliť uzavretie manželstva maloletému staršiemu ako šesťnásť rokov. Bez tohto povolenia je manželstvo neplatné a súd vysloví neplatnosť i bez návrhu.

(2) K výroku o neplatnosti manželstva však nedôjde a takéto manželstvo sa stane platným, ak manžel, ktorý bol v čase uzavretia manželstva maloletý, už dovŕšil osemnásť rok alebo ak manželka otehotnela.

(3) U maloletého mladšieho ako šesťnásť rokov manželstvo nevznikne.

§ 14

(1) Manželstvo nemôže uzavrieť občan postihnutý duševnou poruchou, ktorá by mala za následok obmedzenie spôsobilosti na právne úkony. Súd môže uzavretie takéhoto manželstva povoliť, ak je zdravotný stav občana zlučiteľný so spoločenským účelom manželstva.

(2) Ak uzavrie manželstvo občan postihnutý takouto duševnou poruchou bez povolenia súdu, vysloví súd neplatnosť tohto manželstva na návrh ktoréhokoľvek z manželov. K výroku o neplatnosti však nedôjde a manželstvo sa stane platným, ak sa zdravotný stav manžela stal zlučiteľným so spoločenským účelom manželstva.

§ 15

(1) Ak manželstvo zaniklo, nemožno ho vyhlásiť za neplatné.

(2) Ak sa manželstvo uzavrelo so ženatým mužom alebo vydatou ženou alebo medzi predkami a potomkami a medzi súrodencami, vysloví sa neplatnosť i po jeho zániku. To isté platí o manželstve uzavretom medzi osobami, ktoré sú v príbuzenskom pomere na základe osvojenia.

§ 16

(1) Ak sa konanie o vyhlásenie manželstva za neplatné na návrh niektorého z manželov už začalo, možno neplatnosť manželstva vysloviť i po smrti druhého manžela.

(2) Po smrti manžela, ktorý podal návrh na vyhlásenie manželstva za neplatné, možno vysloviť neplatnosť manželstva aj vtedy, ak o to požiadajú do jedného roku po jeho smrti jeho potomci.

§ 17

(1) Manželstvo vyhlásené za neplatné sa považuje za neuzavreté.

(2) O právach a povinnostiach manželov k spoločnému dieťaťu a o ich majetkových pomeroch po vyhlásení manželstva za neplatné platia obdobne ustanovenia o právach a povinnostiach rozvedených manželov k spoločnému dieťaťu a o ich majetkových pomeroch.

Tretia hlava
VZŤAHY MEDZI MANŽELMI

§ 18

Muž a žena majú v manželstve rovnaké práva a rovnaké povinnosti. Sú povinní žiť spolu, byť si verní, vzájomne si pomáhať a vytvárať zdravé rodinné prostredie.

§ 19

O uspokojovanie potrieb rodiny založenej manželstvom sú povinní sa starať obidvaja manželia podľa svojich schopností a možností. Za uspokojovanie potrieb rodiny sa považuje aj osobná starostlivosť o deti a spoločnú domácnosť.

§ 20

(1) O veciach rodiny rozhodujú manželia spoločne. Ak sa nedohodnú o podstatných veciach, rozhodne na návrh jedného z nich súd.

(2) Na výkon povolania a na pracovné uplatnenie nepotrebuje žiaden z manželov súhlas druhého manžela.

§ 21

(1) Každý z manželov je oprávnený zastupovať druhého manžela v bežných veciach, najmä prijímať za neho bežné plnenia.

(2) Konanie jedného manžela pri obstarávaní bežných vecí rodiny zaväzuje obidvoch manželov spoločne a nerozdielne.

(3) To neplatí, ak druhý manžel tieto účinky proti inej osobe výslovne vylúčil a ak to bolo tejto osobe známe.

Štvrtá hlava
ZÁNIK MANŽELSTVA SMRŤOU, VYHLÁSENÍM MANŽELA ZA MŔTVEHO

§ 22

(1) Manželstvo zaniká smrťou alebo vyhlásením jedného manžela za mŕtveho. Ak bol manžel vyhlásený za mŕtveho, manželstvo zaniká dňom, keď rozhodnutie o tom nadobudne právoplatnosť.

(2) Ak bude vyhlásenie za mŕtveho zrušené, neobnoví sa zaniknuté manželstvo, ak medzitým manžel toho, kto bol vyhlásený za mŕtveho, uzavrel nové manželstvo.

Piata hlava
ROZVOD

§ 23

Lahkomyselný pomer k manželstvu je v rozpore so záujmom spoločnosti. Preto možno k zrušeniu manželstva rozvodom pristúpiť len v spoločensky odôvodnených prípadoch.

§ 24

Súd môže manželstvo na návrh niektorého z manželov rozviesť, ak sú vzťahy medzi manželmi tak vážne rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj spoločenský účel. Pri rozhodovaní o rozvode musí súd prihliadnuť najmä na záujmy maloletých detí.

§ 25

Súd je povinný zistiť príčiny, ktoré viedli k vážnemu rozvráteniu manželstva. Svoje zistenia uvedie v odôvodnení rozhodnutia.

§ 26

(1) V rozhodnutí, ktorým sa rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, upraví súd ich práva a povinnosti k dieťaťu pre čas po rozvode, najmä určí, komu dieťa zverí do výchovy a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu.

(2) Rozhodnutie o úprave práv a povinností rodičov k dieťaťu možno nahradiť ich dohodou, ktorá pre svoju platnosť potrebuje schválenie súdu.

(3) Súd pri rozhodovaní o právach a povinnostiach rodičov alebo pri schvaľovaní ich dohody vždy prihliadne na to, aby sa zabezpečili najpriaznivejšie podmienky pre zdravý vývoj dieťaťa na uvedomelého občana.

§ 27

(1) Dohoda o styku rodičov s dieťaťom nepotrebuje schválenie súdu.

(2) Súd však styk rodičov s dieťaťom upraví, ak to vyžaduje záujem na jeho výchove.

(3) Ak je to potrebné v záujme zdravia dieťaťa, súd styk dieťaťa s rodičom obmedzí alebo ho i zakáže.

§ 28

Ak sa zmenia pomery, môže súd zmeniť i bez návrhu rozhodnutie alebo dohodu rodičov o výkone ich rodičovských práv a povinností.

§ 29

Manžel, ktorý prijal priezvisko druhého manžela, môže do jedného mesiaca po právoplatnosti rozhodnutia o rozvode oznámiť národnému výboru poverenému viesť matriky, že prijíma opäť svoje predošlé priezvisko.

DRUHÁ ČASŤ
VZŤAHY MEDZI RODIČMI A DEŤMI

Prvá hlava
VÝCHOVA DETÍ

Práva a povinnosti rodičov a detí

§ 32

(1) Rozhodujúcu úlohu vo výchove detí majú rodičia.

(2) Rodičia majú byť osobným životom, správaním sa a vzťahom k spoločnosti príkladom svojim deťom.

§ 33

(1) Rodičia zodpovedajú spoločnosti za všestranný vývoj svojich detí, starajú sa sústavne a dôsledne o ich výchovu, výživu a riadia ich konanie tak, aby z nich vyrástli zdraví a uvedomeli občania.

(2) Pri výchove detí je povinný pomáhať i manžel, ktorý nie je rodičom dieťaťa, žije však s ním v spoločnej domácnosti.

§ 34

(1) Rodičovské práva a povinnosti majú obidvaja rodičia.

(2) Rodičovské práva nepatria tomu z nich, ktorý nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu.

§ 35

Dieťa, ktoré žije v spoločnej domácnosti s rodičmi, je povinné podľa svojich schopností im pomáhať; pokiaľ má príjmy z vlastnej práce, je povinné prispievať aj na úhradu spoločných potrieb rodiny.

§ 36

Rodičia sú oprávnení a povinní svoje maloleté deti zastupovať a spravovať ich veci.

§ 37

(1) Dieťa môže zastúpiť ktorýkoľvek z rodičov, ktorý je spôsobilý na právne úkony v plnom rozsahu a nebol pozbavený svojich rodičovských práv.

(2) Žiadny z rodičov nemôže zastúpiť svoje deti, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k stretnutiu záujmov medzi rodičmi a deťmi alebo medzi deťmi navzájom.

(3) Ak nemôže dieťa zastúpiť žiadny z rodičov, ustanoví súd dieťaťu opatrovníka, ktorý bude dieťa v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať.

§ 38

(1) Deti majú spoločné priezvisko rodičov alebo priezvisko jedného z nich určené vyhlásením pri uzavieraní manželstva (§ 8 ods. 1).

(2) Ak ide o dieťa, priezvisko ktorého nebolo takto určené a rodičia ktorého majú rôzne priezviská, dohodnú sa rodičia o priezvisku dieťaťa a oznámia to národnému výboru poverenému viesť matriky.

(3) Ak sa rodičia nedohodnú o mene alebo priezvisku dieťaťa alebo ak žiadny z rodičov nie je známy, určí meno alebo priezvisko súd.

§ 39

(1) Ak uzavru rodičia manželstvo po narodení svojho dieťaťa, bude mať dieťa priezvisko určené pre ich ostatné deti.

(2) Ak uzavrie manželstvo matka dieťaťa, ktorého otec nie je známy, môžu manželia pred národným výborom povereným viesť matriky súhlasne vyhlásiť, že priezvisko určené pre ich ostatné deti bude mať i toto dieťa.

§ 40

Priezvisko dieťaťa sa nemôže podľa predchádzajúcich ustanovení zmeniť, len čo dieťa nadobudne plnoletosť.

Druhá hlava**ÚČASŤ SPOLOČNOSTI PRI VÝKONE PRÁV A POVINNOSTÍ RODIČOV****§ 41**

(1) S rozvojom spoločnosti rastie aj jej vplyv na výchovu dorastajúcej generácie. Spoločnosť pritom dbá, aby rodičia mohli riadne vykonávať svoje práva a povinnosti pri výchove detí.

(2) Ak to vyžaduje riadny výkon práv a povinností rodičov, je každý z nich oprávnený dovoliť sa pomoci školy, národného výboru, súdu a iných štátnych orgánov i spoločenských organizácií.

§ 42

(1) Záujem spoločnosti na riadnej výchove detí oprávňuje občanov i spoločenské organizácie, aby upozornili na závadné správanie detí ich rodičov. Na takéto správanie detí alebo na vážne porušenie práv a povinností rodičov môžu občania i spoločenské organizácie upozorniť národný výbor, súd alebo iný štátny orgán, ktorý je potom povinný urobiť vhodné výchovné opatrenie.

(2) Opatrenia, ktorými sa obmedzujú rodičovské práva, môže urobiť len súd.

§ 43

(1) Národný výbor v súčinnosti s rodičmi, školou a so spoločenskými organizáciami zabezpečuje vo svojom obvode priaznivé podmienky pre výchovu, vzdelanie a všestranný vývoj maloletých detí a chráni ich záujmy.

(2) Ak to vyžaduje záujem spoločnosti na riadnej výchove detí, môže národný výbor urobiť tieto opatrenia:

- a) napomenie vhodným spôsobom maloletého, jeho rodičov a občanov, ktorí narušujú jeho riadnu výchovu, alebo požiada spoločenskú organizáciu, aby toto opatrenie vykonala sama;
- b) určí nad maloletým dohľad a vykonáva ho za súčinnosti školy, spoločenských organizácií v mieste bydliska alebo na pracovisku;
- c) uloží maloletému obmedzenia, ktoré zabránia škodlivým vplyvom na jeho výchovu, najmä návštevu podnikov a zábav pre maloletého vzhľadom na jeho osobu nevhodných.

(3) Tieto opatrenia môže urobiť i súd; ak ich urobí národný výbor, nepotrebujú schválenie súdu. Meniť alebo zrušovať takéto opatrenia môže len orgán, ktorý ich urobil.

§ 44

(1) Ak bráni rodičom vo výkone ich práv a povinností závažná prekážka a ak to vyžaduje záujem spoločnosti na riadnej výchove detí, môže súd ich rodičovské práva obmedziť.

(2) Ak neplnia rodičia riadne svoje rodičovské práva alebo povinnosti a ak to vyžaduje záujem spoločnosti na riadnej výchove detí, súd obmedzí ich rodičovské práva.

(3) Ak zneužívajú rodičia svoje práva alebo závažným spôsobom zanedbávajú svoje povinnosti, súd ich pozbaví rodičovských práv.

§ 45

(1) Ak to vyžaduje záujem dieťaťa, môže súd zveriť dieťa do výchovy iného občana než rodiča, ak občan poskytuje záruku jeho riadnej výchovy. Pritom súd vymedzí rozsah jeho práv a povinností k dieťaťu. Takto možno dieťa zveriť aj do spoločnej výchovy manželom. Rozvodom manželstva táto spoločná výchova zaniká; ak zomrie jeden z manželov, zostáva dieťa vo výchove druhého manžela.

(2) Dieťa sa môže zveriť do pestúnskej starostlivosti; podmienky ustanovuje osobitný predpis.

(3) Ak je výchova dieťaťa vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia nevedli k náprave alebo ak z iných závažných dôvodov nemôžu rodičia výchovu dieťaťa zabezpečiť a nemožno dieťa zveriť do výchovy iného občana než rodiča, alebo do pestúnskej výchovy, alebo nemožno dieťa zveriť do výchovy opatrovníka, môže súd nariadiť ústavnú výchovu. Ak je to v záujme maloletého nevyhnutné, môže súd vo výnimočných prípadoch nariadiť ústavnú výchovu aj vtedy, ak jej iné výchovné opatrenia nepredchádzali. Výnimočnosť prípadu a nemožnosť vykonať iné výchovné opatrenia musí byť odôvodnená. Z dôležitých dôvodov môže súd predĺžiť ústavnú výchovu až na jeden rok po dosiahnutí plnoletosti.

§ 47

Národný výbor a súd sústavne sledujú vykonávanie nimi urobených výchovných opatrení a hodnotia ich účinnosť.

§ 48

Občania, ktorým bola národným výborom alebo súdom zverená ochrana záujmov maloletých, sú oprávnení navštíviť maloletého v byte, zistiť v jeho bydlisku, škole alebo na pracovisku, či je o neho náležite postarané, a vyšetriť výchovné pomery. Štátne orgány, spoločenské organizácie a rodičia im pritom poskytujú všetku pomoc.

§ 49

Ak sa rodičia nedohodnú o podstatných veciach pri výkone svojich rodičovských práv a povinností, rozhodne súd.

§ 50

(1) Ak rodičia maloletého dieťaťa nežijú spolu, súd i bez návrhu upraví ich práva a povinnosti, najmä rozhodne, komu sa dieťa zverí do výchovy a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu.

(2) Ustanovenia § 26 až 28 platia tu obdobne.

Tretia hlava
URČENIE OTCOVSTVA

§ 51

(1) Ak sa narodí dieťa v čase od uzavretia manželstva do uplynutia trojstého dňa po zániku manželstva alebo po jeho vyhlásení za neplatné, považuje sa za otca manžel matky.

(2) Ak sa narodí dieťa žene znovu vydatej, považuje sa za otca neskorší manžel, i keď sa dieťa narodilo pred uplynutím trojstého dňa potom, keď jej skoršie manželstvo zaniklo alebo bolo vyhlásené za neplatné.

(3) Pri počítaní času, ktorý je rozhodujúci pre určenie otcovstva, má sa za to, že manželstvo toho, kto bol vyhlásený za mŕtveho, zaniklo dňom, ktorý bol v rozhodnutí o vyhlásení za mŕtveho určený ako deň smrti.

§ 52

(1) Za otca sa inak považuje muž, ktorého otcovstvo bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov.

(2) Súhlasné vyhlásenie rodičov sa musí stať pred národným výborom povereným viesť matriku alebo pred súdom.

(3) Vyhlásenie matky nie je potrebné, ak nemôže pre duševnú poruchu posúdiť význam svojho konania alebo ak je zadováženie jej vyhlásenia spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou.

§ 53

Súhlasným vyhlásením rodičov možno určiť otcovstvo k dieťaťu ešte nenarodenému, ak je už počaté.

§ 54

(1) Ak nedošlo k určeniu otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov, môže ako dieťa, tak aj matka navrhnúť, aby otcovstvo určil súd.

(2) Za otca sa považuje muž, ktorý s matkou dieťaťa súložil v čase, od ktorého neprešlo do narodenia dieťaťa menej ako stoosemdesiat a viac ako tristo dní, pokiaľ jeho otcovstvo nevyučujú závažné okolnosti.

§ 55

Ak nie je domnelý otec nažive, podáva sa návrh na určenie otcovstva proti opatrovníkovi, ktorého súd ustanovil.

§ 56

Ak navrhovateľ za konania zomrie, môže v konaní pokračovať druhý na návrh oprávnený. Do šesť mesiacov po smrti dieťaťa môžu podať návrh na určenie otcovstva aj potomci navrhovateľa, ak preukážu právny záujem na tomto určení.

§ 57

(1) Manžel môže do šesť mesiacov odo dňa, keď sa dozvie, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom.

(2) Ak manžel stratil spôsobilosť na právne úkony a táto nespôsobilosť vznikla pred uplynutím zapieracej lehoty, môže otcovstvo zaprieť jeho opatrovník, a to do šesť mesiacov odo dňa, keď sa dozvie o narodení dieťaťa, alebo ak vedel o jeho narodení už skôr, do šesť mesiacov po svojom ustanovení.

§ 58

(1) Ak sa narodí dieťa v čase medzi stoosemdesiatym dňom od uzavretia manželstva a trojstým dňom po tom, keď manželstvo zaniklo alebo bolo vyhlásené za neplatné, možno otcovstvo zaprieť len vtedy, ak je vylúčené, že by manžel matky mohol byť otcom dieťaťa.

(2) Otcovstvo voči dieťaťu narodenému v čase medzi stoosemdesiatym dňom a trojstým dňom od umelého oplodňovania vykonaného so súhlasom manžela matky nemožno zaprieť. Otcovstvo však možno zaprieť, ak by sa preukázalo, že matka dieťaťa otehotnela inak.

(3) Ak sa narodí dieťa pred stoosemdesiatym dňom od uzavretia manželstva, postačí na to, aby sa manžel matky nepovažoval za otca, ak zaprie svoje otcovstvo na súde. To však neplatí, ak manžel s matkou dieťaťa súložil v čase, od ktorého neprešlo do narodenia dieťaťa menej ako stoosemdesiat a viac ako tristo dní, alebo ak pri uzavretí manželstva vedel, že je tehotná.

§ 59

(1) Manžel má právo zaprieť otcovstvo voči dieťaťu a matke, ak sú obidvaja nažive, a ak nežije jeden z nich, voči druhému. Ak nežije ani dieťa, ani matka, toto právo manžel nemá.

(2) Aj matka môže do šesť mesiacov od narodenia dieťaťa zaprieť, že otcom dieťaťa je jej manžel. Ustanovenia o zapieracom práve manžela platia tu obdobne.

§ 60

Ak bolo právoplatne rozhodnuté, že neskorší manžel nie je otcom dieťaťa znovu vydatej matky, začína sa šesťmesačná lehota na zapretie otcovstva pre skoršieho manžela dňom, keď sa dozvedel o tomto právoplatnom rozhodnutí.

§ 61

(1) Muž, otcovstvo ktorého bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov, môže ho pred súdom zaprieť, len ak je vylúčené, že by mohol byť otcom dieťaťa, a dokiaľ neuplynie šesť mesiacov odo dňa, keď bolo takto otcovstvo určené; táto lehota sa neskončí pred uplynutím šesť mesiacov od narodenia dieťaťa.

(2) Aj matka dieťaťa môže v rovnakej lehote zaprieť, že je otcom dieťaťa muž, otcovstvo ktorého bolo určené súhlasným vyhlásením rodičov.

(3) Ustanovenia § 57 ods. 2 a § 59 ods. 1 platia tu obdobne.

§ 62

(1) Ak uplynula lehota ustanovená na zapretie otcovstva jedného z rodičov, môže generálny prokurátor, ak to vyžaduje záujem spoločnosti, podať návrh na zapretie otcovstva proti otcovi, matke a dieťaťu.

(2) Ak nie je niektorý z nich nažive, môže generálny prokurátor podať návrh na zapretie otcovstva proti ostatným z nich; ak nie je nažive nikto z nich, môže podať návrh proti opatrovníkovi, ktorého súd pre túto vec ustanovil.

Štvrtá hlava OSVOJENIE

§ 63

(1) Osvojením vzniká medzi osvojiteľom a osvojencom taký pomer, aký je medzi rodičmi a deťmi, a medzi osvojencom a príbuznými osvojiteľa pomer príbuzenský. Osvojiteľia majú práva a povinnosti rodičov pri výchove detí (§ 32 až 37).

(2) O osvojení rozhoduje súd na návrh osvojiteľa.

§ 64

(1) Osvojiteľmi sa môžu stať len občania, ktorí zaručujú spôsobom svojho života, že osvojenie bude na prospech dieťaťa i spoločnosti.

(2) Osvojiteľom nemôže byť ten, kto nemá spôsobilosť na právne úkony.

§ 65

(1) Medzi osvojiteľom a osvojencom musí byť primeraný vekový rozdiel.

(2) Osvojiť možno maloletého, a to len ak mu je osvojenie na prospech.

§ 66

(1) Ako spoločné dieťa môžu niekoho osvojiť len manželia.

(2) Ak je osvojiteľ manželom, môže osvojiť len so súhlasom druhého manžela; tento súhlas netreba, ak druhý manžel stratil spôsobilosť na právne úkony alebo ak je zadováženie tohto súhlasu spojené s ťažko prekonateľnou prekážkou.

§ 67

Na osvojenie treba privolenie zákonného zástupcu osvojovaného dieťaťa. Ak je toto dieťa schopné posúdiť dosah osvojenia, je potrebný aj jeho súhlas, okrem ak by tým bol zmarený účel osvojenia.

§ 68

(1) Pokiaľ sú zákonnými zástupcami osvojovaného dieťaťa jeho rodičia, nie je potrebné ich privolenie:

- a) ak počas najmenej šiestich mesiacov sústavne neprejavovali opravdivý záujem o dieťa, najmä tým, že dieťa pravidelne nenavštevovali, neplnili pravidelne a dobrovoľne vyživovaciu povinnosť k dieťaťu a neprejavujú snahu upraviť si v medziach svojich možností svoje rodinné a sociálne pomery tak, aby sa mohli osobne ujať starostlivosti o dieťa, ak im v prejavení záujmu nebránila závažná prekážka, alebo
- b) ak rodičia dajú privolenie na osvojenie vopred bez vzťahu k určitým osvojiteľom. Privolenie vopred možno dať ústne do zápisnice pred súdom alebo pred národným výborom.

(2) V týchto prípadoch je potrebné privolenie opatrovníka, ktorý bol osvojovanému dieťaťu ustanovený v konaní o osvojenie.

§ 69

(1) Pred rozhodnutím súdu o osvojení musí byť dieťa najmenej po dobu troch mesiacov v starostlivosti budúceho osvojiteľa, a to na jeho náklad.

(2) Toto opatrenie urobí ústav po dohode s okresným národným výborom. Len u detí, ktoré sú v ústave z rozhodnutia súdu, urobí tak súd. O súhlase zákonných zástupcov s týmto opatrením platia ustanovenia § 67 a § 68.

§ 70

Súd je povinný zistiť na základe lekárskeho vyšetrenia, či sa zdravotný stav osvojenca a osvojiteľov neprieči účelu osvojenia. S výsledkami svojho zistenia oboznámi osvojiteľa i zástupcu osvojenca a poučí ich o účele, obsahu i dôsledkoch osvojenia.

§ 71

Osvojenec bude mať priezvisko osvojiteľa. Spoločný osvojenec manželov bude mať priezvisko určené vyhlásením pri uzavieraní manželstva (§ 8 ods. 1) pre ostatné ich deti.

§ 72

(1) Osvojením zanikajú vzájomné práva a povinnosti medzi osvojencom a pôvodnou rodinou. Zanikajú aj práva a povinnosti opatrovníka, ktorý bol ustanovený, aby za rodičov tieto práva a povinnosti vykonával.

(2) Ak je osvojiteľ manželom jedného z rodičov osvojenca, nedotýka sa osvojenie vzťahov medzi osvojencom a týmto rodičom i jeho príbuznými.

§ 73

(1) Osvojenie, vyjmúc nezrušiteľného osvojenca, môže súd zrušiť len z dôležitých dôvodov na návrh osvojenca alebo osvojiteľa.

(2) Ak je osvojenec plnoletý, možno osvojenie zrušiť aj dohodou medzi ním a osvojiteľom; dohodu musí spísať súd.

(3) Zrušením osvojenia vznikajú znovu vzájomné práva a povinnosti medzi osvojencom a pôvodnou rodinou. Osvojenec bude mať opäť svoje predošlé priezvisko. Ak však súd zistí po predbežnom vyšetrení, že rodičia tieto práva a povinnosti nemôžu riadne vykonávať, urobí súčasne potrebné opatrenia (§ 44, 45).

Nezrušiteľné osvojenie**§ 74**

(1) Osvojenie sa môže vykonať aj tak, že súd na návrh osvojiteľa rozhodne, aby bol osvojiteľ zapísaný v matrike namiesto rodiča osvojenca.

(2) Takto môžu osvojiť dieťa len manželia alebo jeden z manželov, ktorý žije s niektorým z rodičov dieťaťa v manželstve. Výnimočne môže takto osvojiť aj osamelá osoba, ak sú inak predpoklady, že toto osvojenie bude plniť svoje spoločenské poslanie. V takom prípade súd tiež rozhodne, aby sa z matriky vypustil zápis o druhom rodičovi dieťaťa.

(3) Toto osvojenie nemožno zrušiť.

§ 75

Osvojiť možno len maloletého staršieho ako jeden rok.

§ 76

Nezrušiteľné osvojenie nebráni, aby osvojenec mohol byť znova osvojený.

§ 77

Rozhodnutie o tom, že osvojiteľ bude zapísaný v matrike namiesto rodiča osvojenca, môže súd urobiť aj dodatočne, ak osvojenec nedosiahol plnoletosť, a to i v prípadoch osvojenia vykonaného podľa skorších predpisov. Ak nebol v konaní o osvojenie osvojenec vypočutý, nie je pre toto rozhodnutie potrebný jeho súhlas.

Piata hlava**VÝCHOVA A ZASTUPOVANIE MALOLETÉHO, RODIČIA KTORÉHO NEMÔŽU VYKONÁVAŤ SVOJE PRÁVA A POVINNOSTI****§ 78**

(1) Ak obaja rodičia maloletého zomreli, boli pozbavení rodičovských práv alebo nemajú spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, súd ustanoví opatrovníka, ktorý bude maloletého vychovávať, zastupovať a spravovať jeho veci namiesto jeho rodičov.

(2) Funkcia opatrovníka je čestnou povinnosťou.

§ 79

(1) Touto funkciou môže sa poveriť predovšetkým príbuzný maloletého, ktorý spôsobom svojho života zaručuje, že ju bude vykonávať tak, aby to bolo na prospech dieťaťa a spoločnosti.

(2) Ak niet takého príbuzného, môže súd poveriť touto funkciou iného občana spĺňajúceho tieto podmienky alebo národný výbor.

(3) Súd rozhodne vždy po vypočutí miestneho národného výboru.

§ 80

(1) Opatrovník zodpovedá spoločnosti za riadne plnenie tejto funkcie a podlieha pravidelnému dozoru súdu.

(2) Akékoľvek rozhodnutie v podstatnej veci týkajúcej sa maloletého vyžaduje schválenie súdu.

§ 81

(1) Výchova maloletého musí sa uskutočňovať v spolupráci so školou, spoločenskými organizáciami a štátnymi orgánmi tak, aby z neho vyrástol zdravý a uvedomelý občan.

(2) Aj inak sa na opatrovníka a maloletého primerane vzťahujú ustanovenia o právach a povinnostiach rodičov a detí.

§ 82

Súd môže z dôležitých dôvodov i bez návrhu uvoľniť opatrovníka z jeho funkcie.

§ 83

(1) Súd ustanoví opatrovníka na ochranu záujmov maloletého aj v tých prípadoch, kde je to z iných dôvodov potrebné (§ 37 ods. 3, § 68 ods. 2).

(2) V takýchto prípadoch možno ustanoviť za opatrovníka i národný výbor.

§ 84

Rozsah práv a povinností opatrovníka vymedzí súd z hľadiska účelu, pre ktorý sa opatrovník ustanovil, aby sa ochrana záujmov maloletého plne zabezpečila.

TRETIA ČASŤ**VÝŽIVNÉ****Prvá hlava****VZÁJOMNÁ VYŽIVOVACIA POVINNOSŤ RODIČOV A DETÍ****§ 85**

(1) Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom trvá do toho času, pokiaľ nie sú deti samy schopné sa živiť.

(2) Obidvaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností a možností.

(3) Pri určení rozsahu ich vyživovacej povinnosti prihliada sa na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne sa aj na starostlivosť rodičov o spoločnú domácnosť.

§ 86

(1) Ak nežijú rodičia maloletého dieťaťa spolu, súd upraví rozsah ich vyživovacej povinnosti alebo schváli ich dohodu o výške výživného (§ 50).

(2) Súd postupuje rovnakým spôsobom, ak rodičia žijú spolu, avšak jeden z nich neplní dobrovoľne svoje povinnosti k maloletému dieťaťu.

(3) Výživné plnoletých detí upraví súd len na návrh.

§ 87

(1) Deti, ktoré sú schopné samy sa živiť, sú povinné zabezpečiť svojim rodičom slušnú výživu, ak to potrebujú.

(2) Každé dieťa plní túto vyživovaciu povinnosť takým dielom, aký zodpovedá pomeru jeho schopností a možností k schopnostiam a možnostiam ostatných detí.

Druhá hlava**VYŽIVOVACIA POVINNOSŤ MEDZI OSTATNÝMI PRÍBUZNÝMI****§ 88**

(1) Predkovia a potomci majú vzájomnú vyživovaciu povinnosť.

(2) Pokiaľ potomci nemôžu svoju vyživovaciu povinnosť dodržať, prechádza táto povinnosť na predkov. Vzdialenejší príbuzní majú vyživovaciu povinnosť, len ak nemôžu túto povinnosť plniť bližší príbuzní.

§ 89

Ak je niekoľko povinných, ktorí sú príbuznými v tom istom stupni, plní každý z nich vyživovaciu povinnosť takým dielom, aký zodpovedá pomeru jeho schopností a možností k schopnostiam a možnostiam ostatných.

§ 90

Právo na výživné patrí oprávneným, len pokiaľ to nevyhnutne potrebujú.

Tretia hlava **VYŽIVOVACIA POVINNOSŤ MEDZI MANŽELMI**

§ 91

(1) Manželia majú vzájomnú vyživovaciu povinnosť.

(2) Ak neplní jeden z manželov túto povinnosť, súd na návrh niektorého z nich určí jej rozsah, pričom prihliadne na starostlivosť o spoločnú domácnosť. Rozsah vyživovacej povinnosti určí tak, aby hmotná a kultúrna úroveň oboch manželov bola zásadne rovnaká.

(3) Táto vyživovacia povinnosť predchádza vyživovaciu povinnosť detí.

Štvrtá hlava **PRÍSPEVOK NA VÝŽIVU ROZVEDENÉHO MANŽELA**

§ 92

(1) Rozvedený manžel, ktorý nie je schopný sám sa živiť, môže žiadať od bývalého manžela, aby mu prispieval na primeranú výživu podľa svojich schopností a možností. Ak sa nedohodnú, rozhodne súd o príspevku na výživu na návrh niektorého z nich.

(2) Táto povinnosť predchádza vyživovaciu povinnosť detí voči rodičom.

§ 94

Právo na príspevok na výživu zanikne, ak oprávnený manžel uzavrie nové manželstvo alebo povinný manžel zomrie.

Piata hlava **PRÍSPEVOK NA VÝŽIVU A ÚHRADU NIEKTORÝCH NÁKLADOV NEVYDATEJ MATKE**

§ 95

(1) Otec dieťaťa, za ktorého nie je matka dieťaťa vydatá, je povinný matke prispievať primerane na úhradu výživy po dobu jedného roka, ako aj na úhradu nákladov spojených s tehotenstvom a zľahnutím.

(2) Na zabezpečenie úhrady týchto nákladov, ako aj na zabezpečenie výživy dieťaťa po dobu dvadsiatich šiestich týždňov môže súd na návrh tehotnej ženy uložiť tomu, otcovstvo ktorého je pravdepodobné, aby potrebnú sumu poskytol vopred.

(3) Právo žiadať úhradu nákladov podľa odsekov 1 a 2 sa premlčí v troch rokoch odo dňa zľahnutia.

Šiesta hlava SPOLOČNÉ USTANOVENIA

§ 96

Pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti a možnosti povinného. Na schopnosti a možnosti povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania alebo nejakého majetkového prospechu.

§ 97

(1) Výživné treba platiť v pravidelných opakujúcich sa sumách, ktoré sú zročné vždy na mesiac dopredu.

(2) Proti pohľadávkam na výživné je započítanie vzájomných pohľadávok prípustné len dohodou. Proti pohľadávkam na výživné, ktoré sa poskytuje maloletým deťom, nie je však takéto započítanie prípustné.

§ 98

(1) Právo na výživné sa nepremlčuje. Možno ho však priznať len odo dňa začatia súdneho konania; pri výživnom pre maloleté deti i za dobu najdlhšie troch rokov späť od tohto dňa.

(2) Práva na jednotlivé opakujúce sa plnenie výživného, ako aj ostatné práva na peňažné plnenia vyplývajúce z tohto zákona sa však premlčujú.

§ 99

(1) Ak sa zmenia pomery, môže súd i bez návrhu zmeniť dohody a súdne rozhodnutia o výživnom pre maloleté deti. Ak dôjde k zrušeniu alebo zníženiu tohto výživného za minulý čas, spotrebované výživné sa nevracia.

(2) Ak nejde o výživné pre maloleté deti, môže dôjsť k zmene alebo k zrušeniu len na návrh.

§ 101

Kto celkom alebo sčasti splnil za iného vyživovaciú povinnosť, je oprávnený od neho požadovať úhradu tohto plnenia. To platí aj vtedy, ak príspevok na výživu v záujme oprávneného i v záujme spoločnosti poskytne národný výbor.

§ 102

Ak národný výbor poskytol príspevok na výživu a výživné bolo určené súdnym rozhodnutím, prechádza naň nárok toho, kto je z rozhodnutia oprávnený, a to až do výšky poskytnutého príspevku.

§ 103

Ak rozhodne súd o umiestnení dieťaťa do ústavnej alebo ochrannej výchovy, upraví aj rozsah vyživovacej povinnosti rodičov.

ŠTVRTÁ ČASŤ
ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 104

Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa použijú vtedy, ak tento zákon neustanovuje niečo iné.

§ 105

V Občianskom zákonníku je ustanovené, ako sa manželia stávajú osobnými bezpodielovými spoluvlastníkmi vecí nadobudnutých za trvania manželstva, aj kedy a ako sa stávajú spoločnými užívateľmi (§ 143 až 151, § 175 až 178, § 214 až 216 O.z.).

§ 106

Dohody a súdne rozhodnutia, ktorými bola určená pred účinnosťou tohto zákona vyživovacia povinnosť rozvedených manželov voči sebe navzájom, môže na návrh jedného z manželov súd zmeniť alebo zrušiť, ak sú v rozpore s týmto zákonom.

§ 107

Osvojenia vykonané podľa doterajších predpisov s výnimkou osvojení so zápisom osvojiteľa namiesto rodiča do matriky považujú sa za osvojenia podľa ustanovení § 63 až 73 tohto zákona.

§ 108

Zrušujú sa:

1. zákon č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve,
2. zákon č. 266/1949 Zb. o dočasných zmenách v niektorých občianskoprávných veciach,
3. zákon č. 59/1952 Zb. o uzavieraní manželstva s cudzincami,
4. zákon č. 69/1952 Zb. o sociálnoprávnej ochrane mládeže,
5. zákonné opatrenie Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 61/1955 Zb. o zmene predpisov o rozvode,
6. zákon č. 15/1958 Zb. o zmene predpisov o osvojení,
7. nariadenie Ministerstva spravodlivosti č. 70/1952 Zb., ktorým sa vykonáva zákon o sociálnoprávnej ochrane mládeže,
8. zákonné opatrenie Predsedníctva Národného zhromaždenia č. 58/1955 Zb. o detských príspevkoch a ochrannej výchove,
9. vládne nariadenie č. 73/1956 Zb., ktorým sa prenáša pôsobnosť úradovní ochrany mládeže na výkonné orgány národných výborov.

§ 109

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. aprílom 1964.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Lenárt v. r.

- 1) Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery o postavení cirkví a náboženských spoločností.
- 2) § 11 zákona č. 268/1949 Zb. o matrikách.
- 3) § 4 ods. 1 zákona č. 268/1949 Zb.
- 4) Zákon ČNR č. 425/1990 Zb. o okresných úradoch, úprave ich pôsobnosti a o niektorých ďalších opatreniach s tým súvisiacich. Zákon SNR č. 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy.

